

LEKCIJA 3 - PODTIPOVI AUTIZMA I HETEROGENOST SPEKTRA

„Priroda nikada ne povlači crtu a da je ne zamrlja“

Lorna Wing

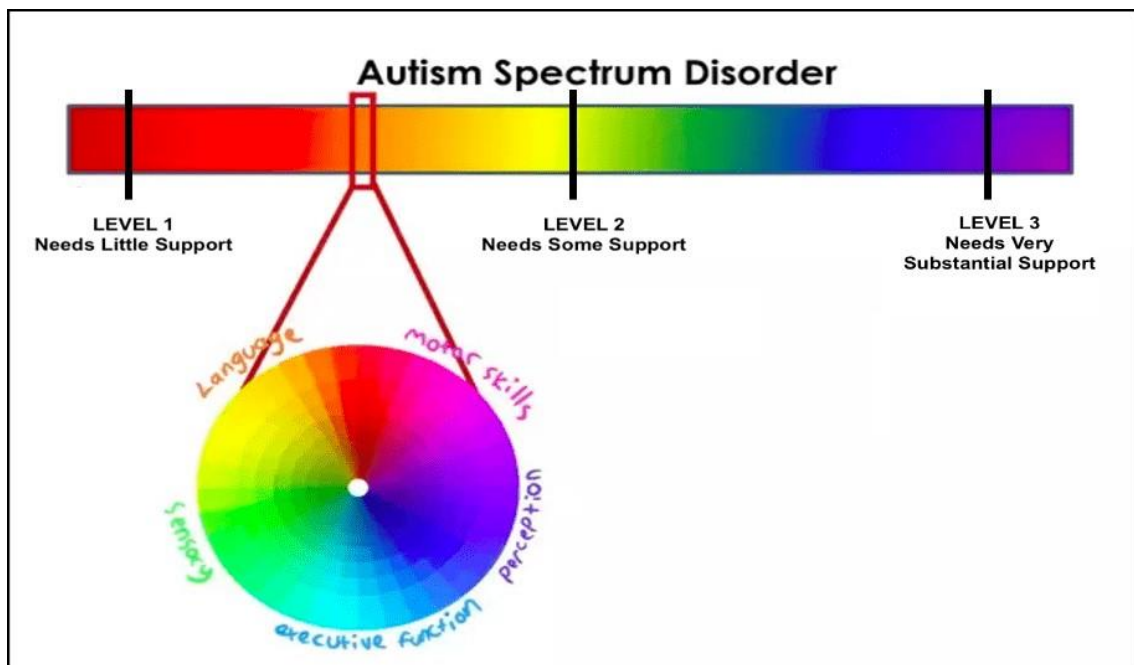
Uvođenjem sistema klasifikacije DSM-5 (APA, 2013) i ICD-11 (SZO, 2018), podela nekadašnje kategorije pervazivnih razvojnih poremećaja na posebne kliničke entitete kao što su autizam, Aspergerov sindrom, nespecificovan pervazivni razvojni poremećaj, itd. prestala je da važi. U ovim sistemima klasifikacije postoji jedinstvena kategorija poremećaja iz spektra autizma. Ideja o spektru autizma nastala je od Lorne Wing 1980-ih. Već tada je shvatila da brojne individualne razlike koje postoje unutar spektra autizma ne mogu biti pravilno shvaćene ako pokušamo da klasifikujemo pojedince sa autizmom u usko ograničene i karakteristične kliničke potkategorije.

Savremeni istraživači autizma radije govore o profilima funkcionisanja osoba sa autizmom, nego o odvojenim kliničkim entitetima. Poznato je, na primer, da autizam može biti praćen bilo kojom kombinacijom intelektualnog i govorno-jezičkog funkcionisanja. Prema ICD-11 (SZO, 2018) postoje četiri profila verbalnih pojedinaca u spektru:

1. bez poremećaja intelektualnog funkcionisanja i sa blagim ili bez oštećenja funkcionalnog jezika
2. sa poremećajem u intelektualnom razvoju i sa blagim oštećenjem funkcionalnog jezika ili bez njega
3. bez poremećaja intelektualnog funkcionisanja i sa oštećenim funkcionalnim jezikom
4. sa poremećajem u intelektualnom razvoju i sa oštećenim funkcionalnim jezikom.

Oštećen funkcionalni jezik znači da osoba sa autizmom može koristiti samo pojedinačne reči i jednostavne fraze u instrumentalne svrhe. Neki ljudi iz spektra, posebno oni sa težim oblicima intelektualne ometenosti, nikada ne razvijaju govor. Ako uzmemo u obzir velike individualne varijacije u fizičkom i mentalnom zdravlju, senzornim profilima, porodičnom okruženju i životnoj istoriji, jasno je da ne možemo očekivati da će svi potencijalni zaposleni sa dijagnozom PSA imati iste ili slične potrebe za podrškom.

Poremećaj iz spektra autizma – Nivoi podrške

Nivo podrške potreban osobi sa autizmom zavisi od konteksta i može se promeniti tokom vremena. Na osnovu određenih parametara moguće je utvrditi da li je osobi sa autizmom potrebna minimalna podrška (Nivo 1), značajna podrška (Nivo 2) ili veoma značajna podrška (Nivo 3). Nivo potreba za podrškom utvrđuje se posebno za oblast društvene komunikacije i za oblast ograničenih, stereotipnih i repetitivnih aktivnosti i interesovanja.